

УДК 330.131.7:656.2

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Дейнека О.Г., д.е.н., професор (УкрДАЗТ)

Стаття присвячена розгляду варіантів диверсифікації на підприємствах залізничного транспорту.

Ключові слова: диверсифікація, стратегія, залізничний транспорт, реформування.

Постановка проблеми. Ідея диверсифікації має багаторічну історію, і в економічній ситуації, що склалася на даний момент, їй надається першорядне значення для підвищення ефективності і конкурентоспроможності підприємств, про що свідчить наведений перелік літературних джерел. В умовах ринкової економіки мають місце різкі коливання кон'юнктури ринку і нестійкості попиту. Невизначеність результатів обслуговування вантажних і пасажирських потоків підштовхує підприємства залізничної галузі України до пошуку нових напрямів діяльності, до організаційних перетворень і до диверсифікації виробництва.

Аналіз останніх досліджень. Проблемами диверсифікації підприємств залізничного займалися такі вчені як Зубко А.П., Мукмінова Т.А., Ткаченко О.П.[3]. Однак, невіршеними залишаються ряд питань, яким і присвячена дана стаття.

Метою дослідження є аналіз можливих видів диверсифікації в інші сфери діяльності на підприємствах залізничного транспорту, що дозволить одержати додаткові прибутки, завантажити потужності, що простоюють і працевлаштувати тимчасово незайнятих працівників основного виробництва.

Вклад основного матеріалу. Залізничний транспорт є одним із прикладів, де можна зустріти основні риси вертикально інтегрованої диверсифікованої природної монополії. Отже, залізниці аналізуються і як природна монополія, що вимагає державного втручання для підвищення ефективності роботи, і як крупна диверсифікована компанія, яка хоче підвищити свою прибутковість і конкурентоспроможність в умовах ринкової економіки.

Для України ефективність роботи залізничного транспорту є першочерговим завданням, оскільки він є основою транспортної системи країни, і часто, найбільш надійним і відносно недорогим засобом сполучення, що задовольняє попит на перевезення як вантажів, так і пасажирів. На частку залізничного транспорту доводиться майже 47% вантажообороту і більше ніж 39% пасажирообороту країни [1].

Диверсифікація - являє собою в загальному виді розширення номенклатури, товарів, вироблених

окремими підприємствами й об'єднаннями. Вона пов'язана з використанням накопичень підприємства не тільки на виробництво основної продукції або встановлення контролю над певним етапом виробництва, але й для організації нових видів виробництва, проникнення в інші галузі [2].

Отже, диверсифікація підприємств залізничної галузі є стратегічною альтернативою для розвитку й росту економічної ефективності в умовах нинішньої економічної ситуації в Україні та реформування галузі. Головною комерційною метою диверсифікації є збільшення прибутку за рахунок використання ринкових шансів і встановлення конкурентних переваг, але реальні шляхи одержання конкурентних переваг, а, отже, і цілісні спонукальні мотиви диверсифікації різні (рис. 1).

Основним планом управління для диверсифікованого підприємства є створення корпоративної стратегії, яка охоплюватиме всі напрями діяльності підприємства і його дії для затвердження своїх позицій в різних галузях промисловості і спрямованих на поліпшення діяльності груп підприємства, в які диверсифікувалася компанія.

З економічної точки зору диверсифікація - це шлях розвитку виробництва залізничної галузі або приріст його обсягів за рахунок випуску додаткової продукції або шляхом надання нових видів послуг, що дозволить підприємствам залізничної галузі увійти в нову сферу виробничих відносин, де буде вироблений новий ефективний менеджмент або новий спосіб керування діяльністю.

Складовою частиною галузі залізничного транспорту є: 6 залізниць, 27 дирекцій залізничних перевезень, 1684 станцій, 126 основних вокзалів, 68 локомотивних депо й 67 вагонних [3].

Розглянемо варіант диверсифікації діяльності залізниці в аспекті розвитку станцій і вокзалів. В даний час під розвитком залізничних пасажирських станцій у напрямі комерціалізації для отримання додаткового прибутку мають на увазі розширення кола послуг, що надаються, зокрема не пов'язаних з перевізним процесом.

Диверсифікація діяльності станцій і вокзалів дозволить поліпшити використання їх

територій, будинків, устаткування й іншого майна, підвищити привабливість для клієнтів і в остаточному підсумку залучити на залізничний

транспорт додаткових пасажирів - туристів, ділових людей і т.ін. [4].

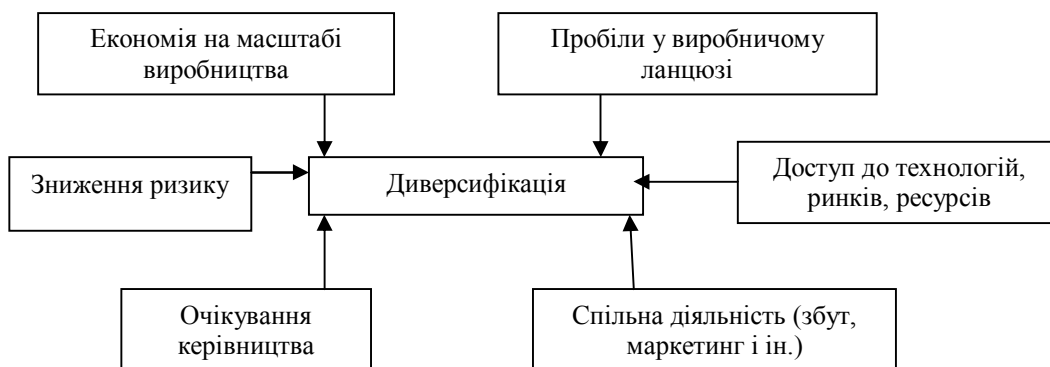

Рисунок 1 - Мотиви диверсифікації

Створення сервісних центрів обслуговування пасажирів дозволить надавати послуги замовлення таксі, приймати замовлення на маршрутні автобуси, проводити оформлення й доставку документів додому або на роботу, а також надавати інші послуги. Створення непрофільних виробництв по випуску товарів народного споживання, надання побутових послуг, ведення торгівельно-закупівельних операцій по широкій номенклатурі продовольчих і непродовольчих товарів, сировини і т.ін. усе це як результат диверсифікації створить вдалу конкуренцію з автомобільним транспортом, створить додаткові робочі місця з реальним покриттям витрат і одержанням прибутку. Диверсифікація діяльності станцій вважається одним з основних напрямків поліпшення положення залізниць закордоном. Досвід диверсифікації на базі залізничних станцій в Японії свідчить про те, що частка "неперевізної" діяльності складає до 30% загального обігу коштів.

Такі підприємства залізничної галузі, як вагонні й локомотивні депо, з наявною матеріальною базою й ресурсами, шляхом диверсифікації можуть випускати сільськогосподарський інвентар, окремі види сільгосптехніки й запасні частини до неї, надавати певні сервісні послуги населенню, що згодом може привести до зростання доходів у даній галузі й створенню нових робочих місць.

Одержання додаткового вантажо- і пасажиропотоку за рахунок покриття не тільки власних витрат, але й за рахунок одержання значного прибутку має місце при проведенні диверсифікації на підприємствах залізничного транспорту. У цьому випадку це можливо шляхом придбання у власність автомобільного парку для надання нетрадиційних послуг, створення

непрофільних виробництв по випуску й реалізації товарів народного споживання, надання послуг з тимчасового складування вантажів, організації прямих і змішаних перевезень, доставка багажу, виконання митних формальностей і т.ін. Все це призведе до відновлення власних основних виробничих фондів, створить додаткові робочі місця й підвищить конкурентоспроможність залізничного транспорту в порівнянні з іншими видами транспорту [5].

Висновки даного дослідження й перспективи подальших робіт у даному напрямку. Складовою частиною транспортного сектору країни є залізничний транспорт. Його розвиток має здійснюватися відповідно до загальних напрямів та прогнозів соціально-економічного розвитку України, відповідати вимогам економічної ефективності капітальних вкладень і передбачати істотне підвищення технічного рівня всіх видів транспорту, їх технічне оновлення та модернізацію.

Підприємства залізничної галузі з різними видами бізнесу можуть успішно виконувати свою функцію «резервуару» для працівників галузі, що вивільняються, і сприяти швидкому розвитку різних форм діяльності, одночасно беручи активну участь в загальному ході залізничної реформи на Україні.

Диверсифікація виробництва на підприємствах залізничного транспорту може і повинна розглядатися як одна із стратегічних альтернатив перспективного планування розвитку підприємства. До теперішнього часу не розроблено універсальної концепції, яка могла б задовольнити потреби більшості підприємств, яким необхідна диверсифікація. В такій ситуації практичне рішення проблем диверсифікації є досить складним.

На даний час в Україні не накопичений ні теоретичний, ні практичний досвід для вирішення проблем диверсифікації підприємств залізничного транспорту. Для практичного вирішення проблем диверсифікації на підприємствах транспорту в умовах реформування необхідно виробити основні критерії диверсифікації, спираючись на аналіз стратегічної діяльності підприємства, в основу якої повинні бути покладені обґрунтовані припущення, що спираються на базові концепції диверсифікації виробництва, розроблені зарубіжними дослідниками і адаптовані до умов України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Довідник основних показників роботи залізниць України (2001-2011 роки): Стат. зб.

Анотація. Стаття посвячена рассмотрению вариантов диверсификации на предприятиях железнодорожного транспорта.

Ключевые слова: диверсификация, стратегия, железнодорожный транспорт, реформирования.

Summary. Article considers the options for diversification of railway undertakings.

Keywords: diversification, strategy, railway transport reform.

/Державна адміністрація залізничного транспорту України “Укрзалізниця”; Управління статистики/ Н.В. Котіль (під керівн.) – К., 2012. – С.40-41.

2. Стратегічний менеджмент / Під ред. Петрова А.Н. – СПб.: Питер, 2007. – С. 209-210.

3. Мукмінова Т.А., Зубко А.П., Ткаченко О.П. Залізничний транспорт України: [Перспект] // Укрзалізниця. –К., 2004. – 19с.

4. Диверсификация деятельности железных дорог: аспект развития станций // Железные дороги мира. – 1998. - №11. – С. 5-16.

5. Стратегия предприятия и стратегический менеджмент: Учеб. пособие / Ю.В. Соболев, В.Л. Дикань, А.Г. Дейнека, Л.А. Позднякова. – Х.: ООО “Олант”, 2002. – 416 с.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.

УДК 656.073:658.153

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ВАНТАЖНОГО АВТОТРАНСПОРТУ

Дубровська Є.В., к.е.н., доцент (ХНУБА)

В статті систематизовано теоретичні положення управління оборотними коштами на підприємствах вантажного автотранспорту.

Ключові слова: оборотні кошти, підприємства вантажного автотранспорту.

Постановка проблеми. Економічні коливання впливають на стан економічних процесів країни в цілому та найбільшою мірою на транспортну галузь, оскільки однією із важливих складових виробничої інфраструктури, без якої неможливо забезпечити ефективне функціонування національної економіки, є транспортна мережа, що створює об'єктивні умови для раціоналізації зв'язків між виробниками та споживачами продукції. Провідна роль у цих процесах належить вантажному автомобільному транспорту, які не здатні підтримувати рівень розвитку, досягнутий при порівняно стабільній

ситуації. Оскільки важливе значення в забезпеченні платоспроможності, рентабельності та інших цільових результатів фінансової діяльності підприємств відіграють процеси управління оборотними коштами, нагальними стають питання забезпечення підприємств вантажного автотранспорту необхідними оборотними коштами, їх ефективного формування та використання. Від цього залежать можливості виконання виробничої програми підприємства, своєчасність доставки вантажів та її тривалість, витрати при транспортуванні, продуктивність рухомого складу, забезпечення більш повного